

det kan da hænde, at det glipper for en og anden, der saa giver Metoden Skylden.

Men dette er blot den gamle Historie om igen om det Sværd, Alexander Magnus, ifølge Oldfux' Fremstilling, laante Nabochodonoser for at ogsaa han skulde „hugge Hovedet af den største engelske Tyr med eet Hug“. Det kunde han imidlertid ikke. „Nabochodonoser blev derover vreed og sagde: Das ist ja die rechte Sabel nicht, Hr. General. Hvortil Alexander svarede: Jeg laante Eders Keyserlige Majestæt min Sabel, men ikke mine Arme“.

Dog — for at tale mindre spøgefuldt — der er jo i en Videnskab som Statistiken, hvor Teori og Praxis er uløseligt forbundne, baade de store Bedrifter og det beskednere Arbejde, der er Dagens og Vejens. Men for det alt har „Statistikens Teori“ med sin Lære og sit Initiativ været vejledende og banebrydende. Den amerikanske Afhandlings Fremkomst er et Vidnesbyrd om, at Forstaaelsen heraf er i stadig Vækst Verden over — et glædeligt Vidnesbyrd for enhver, der føler sig i Taknemlighedsgæld til Bogen og dens Forfatter.

E. C.

WILHELM KEILHAU. Grundrentelæren. 314 Sider. Aschehoug, Christiania 1916.

I den moderne Teori indtager Normændene en fremragende Plads; i Forhold til Landets Størrelse har de bidraget lige saa meget som Amerikanerne, som i vor Tid endog har taget Førerstillingen fra Østrigerne. Tyskerne er staaet i Stampe; lige saa meget de i den økonomiske Historie har præsteret ved deres Detailundersøgelser, lige saa meget de som systematiserende Lærebogsforfattere er fortræffelige, lige saa lidt har de nu Værdi for Teorien, fordi de staar tilbage i Originalitet og stræng Logik. Deres nuværende Fjender, Englænderne, der med Mesteren Marshall

det kan da hænde, at det glipper for en og anden, der saa giver Metoden Skylden.

Men dette er blot den gamle Historie om igen om det Sværd, Alexander Magnus, ifølge Oldfux' Fremstilling, laante Nabochodonoser for at ogsaa han skulde „hugge Hovedet af den største engelske Tyr med eet Hug“. Det kunde han imidlertid ikke. „Nabochodonoser blev derover vreed og sagde: Das ist ja die rechte Sabel nicht, Hr. General. Hvortil Alexander svarede: Jeg laante Eders Keyserlige Majestæt min Sabel, men ikke mine Arme“.

Dog — for at tale mindre spøgefuldt — der er jo i en Videnskab som Statistiken, hvor Teori og Praxis er uløseligt forbundne, baade de store Bedrifter og det beskednere Arbejde, der er Dagens og Vejens. Men for det alt har „Statistikens Teori“ med sin Lære og sit Initiativ været vejledende og banebrydende. Den amerikanske Afhandlings Fremkomst er et Vidnesbyrd om, at Forstaaelsen heraf er i stadig Vækst Verden over — et glædeligt Vidnesbyrd for enhver, der føler sig i Taknemlighedsgæld til Bogen og dens Forfatter.

E. C.

WILHELM KEILHAU. Grundrentelæren. 314 Sider. Aschehoug, Christiania 1916.

I den moderne Teori indtager Normændene en fremragende Plads; i Forhold til Landets Størrelse har de bidraget lige saa meget som Amerikanerne, som i vor Tid endog har taget Førerstillingen fra Østrigerne. Tyskerne er staaet i Stampe; lige saa meget de i den økonomiske Historie har præsteret ved deres Detailundersøgelser, lige saa meget de som systematiserende Lærebogsforfattere er fortræffelige, lige saa lidt har de nu Værdi for Teorien, fordi de staar tilbage i Originalitet og stræng Logik. Deres nuværende Fjender, Englænderne, der med Mesteren Marshall

satte det store Punktum, har i de sidste tyve Aar efterlignet Tyskerne baade paa godt og ondt. Altmesteren blandt Normændene var Aschehoug, som i Aarum, Keilhau, Jæger, Schönheider, Schildrop har faaet gode Efterfølgere, som hverken mangler Flid eller Tankedybde. Keilhau har udgivet en Analyse over de forskellige Grundrente-teorier, som i Udførlighed og Analysens Skarphed minder om Böhm-Bawerks Kritik af Kapitalrenteteorierne.

Forfatteren begynder med Jordrenteteoriens historiske Forudsætninger, Merkantilismen. Han viser, hvorledes Merkantilismen egentlig udspringer fra Middelalderens Bystat, hvis Interesse var modsat den agrariske Territorialstat; herfra den kølige Stilling overfor Landbruget. I England fik vi dog en Art Agrar-Merkantilisme med Eksportpræmier og Indførselstold, naar Kornprisen faldt, altsaa en Art Agrarbeskyttelse, som Landbruget greb tilbage til, da Freden truede med at slaa Napoleons-Krigens høje Kornpriser ned i et Niveau, som ikke kunde forrente de opskruede Ejendomspriser. Han viser, hvorledes Landbrugernes Stilling blev forværret samtidig med, at Landbruget blev forbedret; de høje Priser fik Bønderne til at sælge til Krigsperiodens Rigmænd, som af de slagtede Bondebyer lavede Storgodser og Jagtgrunde.

I Frankrig var Betingelserne noget anderledes. Dér krævede Reaktionen mod Industrimerkantilismen ikke Agrarbeskyttelse men Frihed.

Fysiokraterne opstillede Læren om produit net, som Landbruget alene kan give, og som er Betingelsen for Overgang til Industri (i Virkeligheden er Fysiokraternes Opfattelse forkert, fordi Overgang til Industrien ikke betyder en Nyskabning, som er betinget af, at Landbruget giver et Overskud, som kan underholde Industrien, men blot er en Omflytning, en Erhvervsdeling, en Udskydning af visse Arbejder, som før udførtes i det autarke Landbrug, som et særligt Erhverv). Turgot opstiller dette produit net som en Afkast af Naturens fri Gave, som svarer til Renten, be-

tragtet som den sammensparede Kapitals Afkast. Grundrenten er ikke skabt af Arbejderen, der selv blot fortjene Eksistensminimet; den er en fri Gave af Naturen. Og dog kan man af Turgots Fremstilling aflede den marxske Udbytteteori.

Keilhau vender sig nu til England; selvfølgelig er Læren om Jordens aftagende Udbytte ældgammel, fordi det er et Faktum, allerede Oldtidens Agerbrugere maatte være klare paa. Italieneren Antonio Serra formulerede allerede 1613 Loven om the increasing return for Industrien og the decreasing return for Landbruget, men det blev Ricardo, der paa denne Kendsgerning opbyggede en Jordrentelære, som i det store Hele gælder den Dag i Dag. Baade Sir Edward West og Anderson havde opstillet Loven; den sidste siger, at Jordrenten er et Middel, hvorved Udgifterne ved at dyrke Jord af forskellig Frugtbarhed bringes til at blive de samme pr. Td. Sæd.

Baade Adam Smith og Malthus definerer i Virkeligheden Jordrenten som Grundejerens Tribut, naturligvis betinget af, at der er et Overskud; selv om nu Ricardo et Steds opstiller Jordrenten som Betaling for Jordens oprindelige og naturlige Egenskaber, er hans faktiske Jordrentelære dog den, at Jordrenten er en Forskelsrente, og enkelte Udtryk viser, at han er klar paa, at den ogsaa kan være en Monopolrente.

I sin Kritik slutter Keilhau sig til Ricardo, men hævder meget rigtigt, at hans Teori er en dynamisk Fremstilling af en statisk Tilstand. Ricardo burde ikke have sagt — for at tale i vort Sprog — at Prisen bestemmes af Grænseomkostningerne, men at Prisstigningen bringer Jordrenten til at stige, en Stigning, som ophører ved at Dyrkningsgrænsen flyttes længere ud. Forfatteren kritiserer Ricardos Lære, at Profit og Jordrente varierer omvendt; om han har Ret, har jeg ikke undersøgt.

Et særligt Kapitel er viet von Thürens Beliggenhedsrente, et andet kritiserer Carey og George. I sidste Afsnit

af Bogen vender Forf. sig mod den østrigske Værditilregningslære: Jorden er jo som produktiv Faktor et Komplementgode, hvis Værdi ikke kan findes absolut, men maa tilgodeskrives ved den Proces, som kaldes Tilregning. Meget fint sammenligner Keilhau, Böhm-Bawerk og Turgot, men forkaster iøvrigt og med Rette Læren om, at man ved at fjerne en Produktionsfaktor og dermed sammenligne, hvad der produceres med og uden denne Faktor, kan finde denne Faktors Værdi. Af de østrigske Økonomer staar Forf. mest forstaaende overfor Wieser, men farer haardt frem mod Schumpeter; ligeledes tager Forf. Afstand fra Amerikanerne, særlig Clark, naar denne mener, at den Differentialrente, som vi kalder Jordrente, ikke er et særligt Agrarfænomen, men fremkaldes overalt, hvor vi benytter Produktionsmidler af forskellig Godhed.

Til Slut gennemgaar Forf. Rodbertus' og Marx' Teorier og kritiserer stærkt den sidstes Lære om, at Grundrenten fremstaar, fordi der i Landbruget er mere variabel Kapital i Forhold til den konstante Kapital end i andre Erhverv.

Forf. ender med at vise, at Grundrenteproblemet snart behandles politisk, snart teoretisk, derfor de mange Forskeligheder i Opfattelsen og Modsigelser i samme Fremstilling. Han splitter i øvrigt det engelske Begreb „rent“ i a) Forpagtningsafgift, b) Grundtribut, c) den Ejer som Følge af hans Ejendomsret tilkommende Jordafgift, og c) den egentlige Jordrente, ikke en retlig, men en altid eksisterende teknisk og økonomisk Foreteelse, i hvem den end tilfalder. Forf. havde iøvrigt efter mit Skøn naaet videre, om han havde uddybet Monopoltanken og ikke blot dvælet ved Jordrenten som en Differentialrente. Ligeledes savner jeg en Undersøgelse af hvilke Modifikationer Teorien undergaar som Følge af Liebigs og Mischerlichs Lov om de fysiologiske Relationer.

Dr. L. V. Birck.